

Digitální džungle ohrožuje naše děti. Evropa jedná – je čas, aby se připojilo i Česko

Digitální svět se stal nepřehlednou a nebezpečnou džunglí. Výbor Evropského parlamentu pro petice (PETI) v posledních letech obdržel desítky otevřených dopisů a petic od rodičů, pedagogů a akademiků, kteří s rostoucí naléhavostí upozorňují na rizika spojená s předčasným vstupem dětí na internet, nevhodným obsahem, se kterým se setkávají, a riziky volného pohybu v digitálním prostoru. Tahle obrovská síla motivovaná láskou a narůstajícími obavami aktivizuje v posledních letech odborníky na nadnárodní úrovni.

Na rozdíl od USA se Evropská unie snaží vzepřít tlaku velkých digitálních korporací a skrze legislativní a regulační rámec strukturovat a chránit digitální zkušenost dětí a dospívajících. Nezisková organizace Slow Tech Institute se díky pozvání českého europoslance Tomáše Zdechovského 4. listopadu 2025 zúčastnila panelové diskuze Evropského parlamentu věnované právě této prioritě (*Protecting children and adolescents in digital environments: challenges and policy solutions*).

"Ochrana dětí online je pro mě dlouhodobou prioritou. Jsem rád, že můžeme tyto evropské diskuse přiblížit i českým odborníkům, protože pouze společným postupem můžeme najít správnou rovnováhu mezi ochranou nejzranitelnějších a zachováním základních práv," uvedl Tomáš Zdechovský, europoslanec za KDU-ČSL.

Data, která nelze ignorovat

Na jednání padlo velké množství dat a citací z výzkumných studií, které dohromady vykreslují znepokojivý obraz, který nelze ignorovat, zdůrazňuje Michaela Slussareff, ředitelka Slow Tech Institute, z.s. a výzkumnice na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v oblasti nových médií a jejich vlivu na děti.

- Průměrné americké osmileté dítě tráví v průměru šest hodin denně na obrazovkách
- Děti kvůli obrazovkám zanedbávají kriticky důležité aktivity pro jejich vývoj – spánek, pohyb a čas s kamarády
- Report OECD udává, že patnáctileté dítě stráví každý den více než sedm hodin v digitálním prostoru. Naprostou většinu času zabere sociální sítě (spíše u dívek) nebo hry (spíše u chlapců). Zbytek času dospívající uvádí vyhledávání informací, přičemž hlavním zdrojem informací jsou pro tuto generaci influenceři a opět sociální sítě
- Další citované studie pak doplňují, že ač děti vcelku dobře rozklíčují marketingové sdělení v klasické reklamě, téměř všechny v tomto úkolu selhávají, když jde o marketingová sdělení influencerů
- Digitální produkty jsou záměrně naprogramované takovým způsobem, aby dokázaly efektivně zneužívat náš dopaminový systém
- Dětský mozek, nervová soustava a systém seberegulace nejsou plně vyvinuté, což z dětí dělá extrémně zranitelnou skupinu

Jako heslo pro sečteno a podtrženo zazněla na jednání hned třikrát jedna fráze: **digitální technologie představují pro děti, dospívající a potažmo celou společnost problém veřejného zdraví**. Není to alarmismus, ale konstatování založené na datech.

Evropa staví regulační rámec – a funguje

Evropská unie se posledních několik let aktivně vzpírá tlaku velkých digitálních korporací a vytváří legislativní strukturu, která má digitální zkušenost dětí ochránit a strukturovat.

Stejně jako máme pravidla na to, co se může vysílat v televizi v časech, kdy se na ni mohou dívat děti, nebo povinnost stáhnout nebezpečný produkt z trhu – potřebujeme obdobné mechanismy pro digitální svět. Není nijak zásadně odlišný a máme mechanismy, které fungují v tom reálném. V posledních letech EU přijala či připravuje několik klíčových dokumentů:

Digital Services Act (DSA) – První komplexní zákon regulující digitální služby vstoupil v platnost v roce 2024. DSA zavádí povinnost pro online platformy zajistit vysokou úroveň soukromí, bezpečnosti a ochrany nezletilých. Platformy musí nastavit účty dětí soukromě jako výchozí nastavení, nesmí cílit na děti personalizovanou reklamou a musí pravidelně provádět hodnocení rizik. Komise navíc v červenci 2025 vydala podrobné směrnice, jak platformy mají chránit děti před kyberšikanou, škodlivým obsahem, návykovým chováním a komerčním zneužíváním.

AI Act – První komplexní regulace umělé inteligence na světě vstoupila v platnost v srpnu 2024. Zákon výslovně uznává děti jako zranitelnou skupinu a zakazuje AI systémy, které zneužívají věkové zranitelnosti. Vyžaduje také označování obsahu vytvořeného nebo upraveného pomocí AI (včetně deepfakes) a stanovuje přísná pravidla pro AI systémy ve vzdělávání. Implementace bude dokončena do roku 2027.

Digital Fairness Act (DFA) – Pracovní skupina Evropského parlamentu intenzivně připravuje tento zákon, jehož návrh by měl být představen koncem roku 2026. DFA má doplnit mezery v ochraně spotřebitelů, které ponechaly předchozí předpisy. Zaměří se na tzv. dark patterns (manipulativní designové praktiky), návykový design, zavádějící influencer marketing a nespravedlivé personalizační praktiky. Zvláštní pozornost věnuje ochraně nezletilých online, včetně regulace funkcí jako nekonečný scroll nebo automatické přehrávání videa.

Česká republika: výzvy implementace

Zatímco Evropa buduje robustní legislativní rámec, Česká republika se potýká s jeho implementací. Digital Services Act je na papíře platný už od února 2024, ale v praxi chybí jasná koordinace mezi ministerstvy (školství, průmyslu, spravedlnosti), dostatečné kapacity Českého telekomunikačního úřadu jako dozorového orgánu, systematická osvěta pro rodiče a pedagogy i propojení mezi evropskou legislativou a českou realitou škol a rodin.

"Právě proto jsem považoval za důležité pozvat české odborníky na tuto panelovou diskusi. Musíme aktivně přenášet poznatky z Bruselu do českého terénu a zároveň upozorňovat na naše specifické výzvy. Bez této obousměrné komunikace zůstane i ta nejlepší legislativa jen na papíře," zdůraznil europoslanec Tomáš Zdechovský.

Tři pilíře ochrany: není to jen o zákonech

Panel v Evropském parlamentu jasně ukázal, že ochrana dětí v digitálním prostoru stojí na třech pilířích, které se musí vzájemně doplňovat:

Regulace digitálního prostředí – Digitální platformy nemohou fungovat bez pravidel. DSA, AI Act a připravovaný DFA tvoří základní regulační rámec, který nastavuje jasné hranice a odpovědnost.

Vzdělávací systém jako prevence – Každé dítě dnes vstupuje do digitálního světa, ale naprostá většina z nich je nepřipravených. Školy potřebují komplexní program digitální gramotnosti pro všechny věkové kategorie, který by děti naučil nejen technickým dovednostem, ale především kritickému myšlení a zdravým návykům. Stejně jako jsme se všichni naučili potravinovou pyramidu jako součást zdravé výživy, musíme se naučit i zásady zdravé konzumace digitálních obsahů.

Podpora rodičů – Rodiče zůstávají nejdůležitějším článkem celého řetězce. Jako rodiče učíme děti správně si čistit zuby, umývat ruce, zdravě jíst. Stejně tak - ať se nám to líbí nebo ne - je dnes musíme naučit správným návykům v digitálním prostoru. Výše zmíněné pilíře rodičům s tím pomohou, ale bez jejich aktivity postrádají pevnou základnu. Proto jako společnost potřebujeme rodiče v této misi soustavně podporovat – poskytovat jim informace, nástroje a komunitní zázemí.

Co dál?

Návštěva Evropského parlamentu jasně ukázala, že Evropa problém bere vážně a systematicky na něm pracuje. Česká republika má nyní příležitost se připojit – nejen implementovat přijatou legislativu, ale aktivně se zapojit do její tvorby a přinášet specifické poznatky z našeho prostředí.

Misi našeho týmu pro následující měsíce jsou tyto, dodává Michaela Slussareff, PhD.:

- Průběžném propojení s evropskými regulátory a přenášení informací z českého terénu
- Spolupráci s českými europoslanci pro efektivnější zastoupení českých specifik v legislativním procesu
- Vytváření podpůrných programů pro rodiče v rámci iniciativy digitalnizdravideti.cz
- Slow Tech Institute ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy nyní pracuje na vyhodnocování šetření mezi českými pediatry o tom, jak o digitálních tématech mohou a nemohou rodiče informovat a jakou roli by měli v českém kontextu digitálního vzdělávání hrát.

"Nejedná se o boj proti technologiím, ale o snahu vytvořit digitální prostor, který slouží dětem a jejich zdravému vývoji, místo aby je zneužíval," shrnuje Michaela Slussareff. "Evropa ukazuje cestu – je na nás, abychom ji v Česku následovali."

Kontakt pro média: Michaela Slussareff Slow Tech Institute (info@slowtechinstitute.org) & FF UK (michaela.slussareff@ff.cuni.cz)

O Slow Tech Institute: Slow Tech Institute je organizace zaměřená na podporu zdravého vztahu dětí a dospívajících k digitálním technologiím. Spolupracuje s rodiči, pedagogy, pediatry a politiky na vytváření systémových řešení, která umožní dětem těžit z přínosů technologií bez jejich rizik.